

- запровадити проведення моніторингу оцінки бюджетних програм у галузі освіти на предмет їх перспективності, результативності й цільового використання державних коштів;
- вдосконалити механізм планування видатків, розподілу бюджетних призначень, контролю за використанням коштів;
- запровадити бюджетні програми, спрямовані на розвиток, зміцнення матеріально-технічної бази, інноваційний розвиток через фінансову підтримку та інші програми;
- розроблення національної системи оцінювання якості освіти; створення незалежних кваліфікаційних центрів, у т.ч. для підтвердження кваліфікації в європейській системі стандартів;
- розробку й перехід до єдиного стандарту вартості навчання одного учня/студента;
- перехід у фінансуванні навчальних закладів від принципу утримання закладів до принципу формування їх бюджетів, виходячи з кількості учнів та стандарту вартості навчання одного учня/студента;
- розширення списку платних послуг, що надаються навчальними закладами;
- зміна підходів до формування державного замовлення на підготовку фахівців на основі впровадження прогнозу потреб економіки (регіону).

Література:

1. Ілляшенко Т.О. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні в умовах економічної кризи / Т.О. Ілляшенко, І.О. Радіонова // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 1. – С. 223-228.
2. Федорченко Ю. Про фінансування освіти в Україні / Ю. Федорченко // Освітня політика. Портал громадських експериментів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.education-ua.org.

Вознюк Ірина

ст. гр. ФУПОзм-21

Тернопільський національний економічний університет

i.voznuk@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Дерлиця А.Ю.

БЮДЖЕТ ДОМОГОСПОДАРСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ

Фінанси домогосподарств є однією із сфер фінансової системи, що активно взаємодіють з іншими її ланками та здійснюють вплив на розвиток вітчизняної економіки. В умовах економічної нестабільності на функціонування домогосподарств впливає інформаційна невизначеність

про реальний стан в економіці країни, складність передбачення розвитку макроекономічних процесів та висока імовірність виникнення фінансових ризиків. У таких несприятливих умовах члени домогосподарств повинні приймати рішення щодо формування доходів та здійснення витрат, при цьому обираючи найбільш оптимальні варіанти на певному етапі життєвого циклу домашнього господарства. Рівень задоволення потреб домогосподарства в матеріальних і нематеріальних благах залежить від обсягу доходів та наявних заощаджень. Вивчення особливостей формування бюджету домогосподарств сприятиме прийняттю ефективних фінансових рішень.

Переважно під бюджетом домогосподарства розуміють баланс фактичних доходів і витрат за визначений період часу (квартал, місяць, рік). Саме бюджет домогосподарства є фінансовою базою життя, яка надає домогосподарству власного стилю споживання та життєдіяльності [1, с. 352].

З позиції матеріального прояву, бюджет домогосподарства можна розглядати як форму утворення та використання фондів грошових коштів, що об'єднує сукупні доходи і витрати, забезпечуючи особисті потреби домогосподарства [1, с. 352].

Г. Б. Поляк вважає бюджет домашнього господарства формою формування і використання фонду грошових коштів [2, с. 311]. Близьке за змістом трактування запропонували Бабиш А. М. і Павлова Л. Н.: фонд грошових коштів, доходи якого формуються з надходжень грошових коштів членів сім'ї, а витрати є використанням поточних і нагромаджених ресурсів [3, с. 647]. Як бачимо, у вищевказаних визначеннях основна увага акцентується на матеріальному виявленні бюджету, який є відображенням процесів формування і використання фондів грошових коштів домогосподарств.

Матеріальне виявлення бюджету домогосподарств покладено в основу тлумачення запропонованого О. О. Драган. На думку вченого, сукупна величина доходів, отриманих домогосподарством на протязі періоду часу, формує його бюджет, який в подальшому обумовлює відповідні бюджетним обмеженням витрати, пов'язані із задоволення спільних та індивідуальних потреб. Це потребує прийняття та реалізацію фінансових рішень, зокрема рішень щодо формування структури і величини доходів; рішень щодо використання доходів; рішень щодо залучення додаткових джерел доходів [4].

Інший підхід до тлумачення бюджету домогосподарств застосував С. О. Белозьоров. Вчений С. О. Белозьоров розглядає бюджет домашнього господарства з позиції фінансового планування – це сплановане на певний період часу співвідношення його доходів і витрат» [5, с. 26].

Грунтовне дослідження фінансових аспектів функціонування домогосподарств здійснила Т.О. Кізима. Науковцем запропоновано дефініцію, яка характеризує бюджет домогосподарства як економічну категорію: сукупність економічних відносин, у які вступають домашні господарства з приводу формування і використання відповідних фондів грошових коштів з метою якнайповнішого задоволення матеріальних і духовних потреб своїх членів [6, с. 125].

Узагальнення різних точок зору, які розкривають зміст поняття «бюджет домогосподарства», дають змогу стверджувати, що воно є багатогранним. Враховуючи напрацювання провідних вчених-економістів та висловлюючи власне бачення, вважаємо, що розкриваючи бюджет домогосподарства, необхідно враховувати такі аспекти:

- 1) матеріальну форму вияву;
- 2) дохідна та видаткова складові ;
- 3) мету його формування.

З огляду на вище висвітлене, можна стверджувати, що бюджет домогосподарства відображає доходи і витрати домогосподарства за певний період часу, які надходять та витрачаються для задоволення потреб членів домогосподарств.

Література:

1. Фінанси: Підручник / за ред. С.І. Юрій, В.М. Федосов. – К.: Знання. – 2008. – 611 с.
2. Финансы. Денежное обращение. Кредит: учебник для вузов. /Под ред. проф. Г. Б. Поляка. – М: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.
3. Бабич А. М. Финансы: Учебник / Бабич А. М., Павлова Л. Н. – М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2000.
4. Драган О. О. Аналіз бюджету вітчизняних домогосподарств в посткризовий період / О. О. Драган // Ефективна економіка. – 2013. – № 9. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_9_9
5. Белозеров С. А. Финансы домашнего хозяйства: инвестиционный аспект / Белозеров С. А. – СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2006. – 194 с.
6. Кізима Т. О. Бюджет домогосподарства: теоретичні основи та прагматизм формування в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Т. О. Кізима // Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2008. – Вип. 3 (15). – С. 123–129.
7. Коваль С.Л. Особливості фінансової поведінки вітчизняних домогосподарств / Коваль С.Л. // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 7/2. – С. 28–34.